

evropskými zeměmi z hlediska času stráveného cestováním za hranice vlastní země. Poukázal přitom na data charakterizující Slovensko, které patří k zemím, jejichž obyvatelé vyjíždějí jako turisté poměrně málo za hranice své země. *Daniel Topinka* z Katedry sociologie a andragogiky FF UP v Olomouci se ve svém vystoupení zabýval „Proměnami života v sociálně vyloučených místech moravských měst“. Ve svém příspěvku se zabýval situací ve čtyřech moravských městech – Olomouci, Přerově, Brně a Ostravě. Na příkladě Brna demonstroval, že vyloučená místa se nemusí nacházet jen na periferii měst, ale mohou být situována přímo v jejich centrech. Naznačil také postup degradace některých míst a formy životního stylu jejich obyvatel. *Tomáš Kobes* z Katedry sociologie FF ZU v Plzni se ve svém příspěvku nazvaném „Jak Laco do osady přišel. Změny způsobu života v marginalizovaném prostředí“ zaměřil na osudy jednoho z obyvatel romské osady na východním Slovensku, který se stal reprezentantem své komunity. Vykreslil podmínky, v nichž Rómové v osadě žijí, a podrobněji se zabýval vztahem hrdiny svého příběhu ke starostovi vesnice, na jejímž území se osada nachází. Poukázal na taktiku, kterou oba reprezentanti svých komunit používají.

Konference o změnách způsobu života a jejich sociokulturních souvislostech ukázala na mnohodimenzionálnost pojmu způsob života a na různorodost jeho sociokulturních souvislostí. Poskytla inspiraci pro možnou restrukturalizaci a snad i renezanci pojmu způsob života.

Helena Kubátová, František Znebežánek

Konference Třetí město

Brno, 4.–5. listopadu 2011

Třetí město byl název další v řadě konferencí věnovaných problematice současných měst, kterou uspořádaly 4.–5. listopadu 2011 Katedra sociologie Fakulty sociálních studií

Masarykovy univerzity v Brně a Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti (IVRIS) za podpory statutárního města Brna. Poněkud kryptický název této události naznačoval (kromě toho, že jde o již třetí v řadě konferencí o urbánní problematice, které v odstupu dvou let tyto dvě navzájem propojené brněnské instituce uspořádaly) také její obsahovou orientaci – tou měl být jakýsi „třetí“ pohled na město. V avízu konference psaly její pořadatelky, že „Třetí město je ... trochu neurčité, ale zejména je neustále utvářené i proměňované skrze opakované činnosti, používání materiálního prostředí, nebo navazování a utvrzování vztahů.“

První z této řady konferencí *Město: Proměnlivá ne/samozřejmost* se konala v r. 2007 (sborník příspěvků vydala Masarykova univerzita pod stejným titulem v r. 2009), druhá *Československé město včera a dnes: Každodennost – reprezentace – výzkum* pak v r. 2009 (sborník vydalo v r. 2010 ve spolupráci s Masarykovou univerzitou nakladatelství Pavel Mervart). Doufáme, že obdobného zveřejnění se dočkají i vybrané příspěvky z poslední konference, o které zde referujeme. Za všemi třemi konferencemi, které po dosti dlouhé přestávce vytvořily u nás platformu pro mezioborovou diskusi sociálněvědní problematiky soudobých měst, stojí iniciativa, nápaditost a obětavost konkrétních osobností – čtyř kolegů z pořádajících institucí a editorek výsledných sborníků Slavomíry Ferenčuhové, Lucie Galčanové, Barbory Vackové a Magdaleny Hledíkové.

Na tematicky široce rozkročeném *Třetím městě* bylo kromě úvodní panelové diskuse o spontaneitě a plánovatelnosti vývoje měst a úloze různých aktérů v tomto vývoji předneseno v deseti sekcích téměř padesát příspěvků oborově situovaných do sociální geografie, sociologie, urbánní historie, architektury a urbanismu, kulturologie, dopravních studií, bezpečnostních studií, sociální psychologie i příspěvků zaměřených mezioborově. Pořadatelky je uspořádaly do

deseti sekcí, jejichž hranice se ovšem nezbytně překrývaly. Nejrozsáhlejší sekce byla věnována problematice *bydlení ve městě*: referáty se zabývaly bydlením v různých obytných a funkčních strukturách a prostorových kontextech: architekturou bytových domů v podmínkách tržní ekonomiky (I. Boumová), sémantikou bytové výstavby v Praze v minulém století (J. Zdráhalová s I. Boumovou), budoucností socialistických měst (K. Zarecor), bydlením ve vnitroměstských bytových domech (P. Klusáček se S. Martinátem), v suburbiích (J. Jíchová s J. Temelovou a J. Novákem), residenční spokojenosti obyvatel suburbií (N. Dvořáková s P. Špačkovou a M. Kopečnou), sociálním bydlením (R. Matoušek s L. Sýkorou). L. Galčanová s B. Vackovou diskutovaly reprezentaci suburbanizace v populární kultuře a J. Siostzonek hovořil o proměnách a konstantách domova z pohledu vizuální sociologie.

Hojně obsazené byly i sekce zaměřené na *současné městské struktury* a na *veřejný prostor ve městě*. V první z nich, na příkladu panelových sídlišť, diskutoval O. Špaček strukturaci městského prostoru a M. Veselý problematiku veřejného prostoru. O opouštění městského způsobu života a migraci na venkov hovořili K. Šustrová s M. Šimonem, o fragmentaci jako prostředku diferenční analýzy demografického chování T. Brabec s L. Sýkorou, a o městské chronopolis O. Muliček, R. Osman a D. Seidenglanz. J. Kuchyňka s O. Šerým referovali o zobrazení prostorových souvislostí v posledním sčítání lidu, domů a bytů.

Dvoudílné zasedání sekce věnované *veřejnému prostoru* přineslo vystoupení L. Touška o bezdomovectví a veřejném prostoru, případovou studii P. Pospěcha o předměstském obchodním centru, G. Oláha o konfliktu významů ve vztahu k pomníku sovětských vojáků v Budapešti, příspěvek S. Ferenčuhové o simulovaných stavbách, vystoupení R. Čapka o psychosociálních aspektech NIMBY syndromu a referát J. Mareše o relevanci zahraničních zkuše-

ností při regulaci urban sprawl. O účinnosti vyhlášky proti prostituci, pokud jde o chování ve veřejném prostoru, hovořil P. Matoušek.

Tři další, co do počtu příspěvků méně rozsáhlé programové bloky, otevřely plejádu jiných témat vztahujících se k městskému prostoru. Převážně *historickou retrospektivu* nabídla sekce *Kořeny městské struktury*, kde M. Velek hovořil o starověkém Římu z pohledu slavného starověkého architekta a stavitele Vitruvia, M. Volek o historickém vývoji městských veřejných prostranství, L. Vacek o identitě městského prostoru a vlivu vnímané identity na stabilitu městských struktur a Š. Vojtík o proměně identity městského prostoru v období střetu tradičních a moderních přístupů v utváření města. K současnosti se naopak vztahoval blok týkající se různých *mezních prostorů a míst* ve městech – o krematoriu hovořili z tohoto hlediska H. Kučerová, o obrubníku R. Osman, o pražském metru K. Pauknerová a P. Gibas a o antimístech – společnosti, automobilu a betonu v San Franciscu M. Stanová a M. Růžička. Na prostorovou problematiku navázala i sekce věnovaná *dopravě* ve městech, kde K. Schmeidler referoval o pohybu ve městě a pěší dopravě, R. Sedlák si položil otázku, proč nestavíme živá města, a L. Pospíšilová s M. Ouředníčkem hovořili o výzkumu časoprostorového chování středoškolských studentů bydlících v zázemí Prahy. Z etnického a národnostního hlediska se vracela k historickému městskému prostoru sekce zabývající se *identitou* v novodobé historii města. J. Nosková pojednala o městském prostoru v předválečném Brně z pohledu tehdejších dětí, M. Závodná s P. Popelkou o integračních aspektech městské hromadné dopravy na Moravě v předválečné době a M. Soukupová o mizejícím „třetím městě“ židovských synagog, hřbitovů a dalších staveb po 2. světové válce.

Postindustriálními městy se zabývala další z méně rozsáhlých sekcí konference. M. Březovská referovala o baťových měs-

tech, M. Tošner o gentrifikaci a segregaci v průmyslovém městě na příkladu lokality Janov v Litvínově a S. Csachová s V. Verbou o rozvojovém potenciálu Košic. *O kriminalitě a bezpečí* v soudobém městě z hlediska geografické percepcce rizika a ohrožení kriminalitou hovořila S. Koubalíková a o ochranné strategii žen v urbánním prostředí J. Vitvarová. Jen skromně byla obsazená sekce věnovaná stále významnějšímu tématu *stárnutí ve městě*, kde L. Vidovičová hovořila o sousedech jako (absentujícím) zdroji podpory stárnoucích městských obyvatel, M. Petrová-Kafková o stáří v měnícím se městském prostředí a N. Dvořáková o prostorovém chování seniorů-rezidentů v městském centru. Do tohoto tematického okruhu patřil i v programu jinak zařazený příspěvek E. Gregorové o plánu aktivního stárnutí a proseniorských aktivitách a opatřeních na příkladu města Brna. Tematickým solitérem byl pak referát J. Bernarda a L. Brokla *o roli starosty ve městě* a na vesnici – o specifikách fungování místních samospráv v obcích odlišné velikosti.

Záměr organizátorek přivést na takto koncipované konferenci ke „společnému stolu“ představitele různých společenskovedních oborů a různých výzkumných zaměření, jež se zabývají městem, jsou ale často uzavřené v nedostatečně propojených institucionálních strukturách, a umožnit jim, aby se navzájem seznámili s přístupy a výzkumnými výsledky svých kolegů, se zdařil. Dokazuje to značná tematická a částečně i oborová a metodologická rozmanitost přednesených příspěvků a také počet pracovišť, která jejich autoři reprezentovali. Za toto pojetí patří pořadatelům uznání. Podařilo se jim tak nakročit směrem k cíli, na který v programu konferenci odkazují, totiž obsáhnout pořádanými konferencemi program integrálního oboru *urbánní studia*. Je ale otázka, jestli si takto široký a těžko zvládnutelný záběr vůbec přát. K naplnění koncepce urbánních studií jako integrálního přístupu ke zkoumání měst by totiž scházelo ještě několik dalších

důležitých stavebních kamenů, které programy konferencí dosud nezahrnuly: např. sociální strukturu městského obyvatelstva, ekonomiku měst, demografii městských společností, politickou a správní stránku měst a také větší dávku témat z oblasti urbanismu včetně jeho historie. Pisatel této zprávy se však každopádně na „čtvrté“ město, či jak se bude příští konference nazývat, těší již nyní.

Michal Illner

Program krátkých návštěv v centrech výzkumné kompetence projektu European Social Survey – zkušenost a výzva k podávání přihlášek

Centrální koordinační tým výzkumného projektu European Social Survey (ESS) nabízí možnost navštívit některé z jeho sedmi odborných center v rámci programu krátkých individuálních návštěv. ESS je evropská výzkumná infrastruktura pro sociální vědy. Jejím cílem je umožnit dlouhodobý mezinárodní srovnávací výzkum evropských společností. Výzkumná šetření probíhají bianuálně od roku 2002, aktuálně jsou zveřejněna data z již pátého kola šetření. Do projektu se zapojilo celkem 34 evropských států.

Program návštěv je určen pro doktorky a výzkumníky, kteří pracují v oblasti komparativního výzkumu s daty ESS a pocházejí z jednoho z evropských států zapojených do tohoto mezinárodního sociálněvědního výzkumu. Zájemci z České republiky se tak mohou hlásit o účast v programu na webových stránkách projektu, a to kdykoli v průběhu let 2012–2013.

Krátké stáže mohou trvat od jednoho do čtyř pracovních dnů, po které je návštěvníkovi umožněno pracovat po boku expertů z daného pracoviště na předem dohodnutém tématu. Cílem programu je posílit spolupráci mezi výzkumníky pracujícími s daty ESS a poskytnout návštěvní-